

Sygn. akt II UK 629/15

## POSTANOWIENIE

Dnia 11 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogusław Cudowski

w sprawie z wniosku L. D.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w P.  
o przeniesienie odpowiedzialności z tytułu składek,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń  
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 października 2016 r.,  
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)  
z dnia 29 kwietnia 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.**

## UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 29 kwietnia 2015 r. oddalił apelację L. D. od wyroku Sądu Okręgowego w P. z 11 lutego 2014 r. zmieniającego zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w P. z 6 kwietnia 2007 r. w części i stwierdzającego, że odwołujący się odpowiada jako członek zarządu [...] „D.” sp. z o.o. z siedzibą w G. za zobowiązania z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne oraz Fundusz P. i Fundusz G. za okres od 08/2002 do 07/2004 wraz z odsetkami ustawowymi, oraz oddalającego odwołanie w pozostałym zakresie.

Wyrok Sądu Apelacyjnego odwołujący się zaskarżył w całości. Zarzucono naruszenie prawa materialnego, to jest: (-) art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności przez przyjęcie, że w tej sprawie nie występują przesłanki egzoneracyjne; (-) art. 116 § 1 Ordynacji

podatkowej przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności przez przyjęcie, że zaskarżona decyzja nie była dotknięta wadą, skutkującą jej uchyleniem, skoro obciążała wbrew zasadzie solidarnej odpowiedzialności zamiast wszystkich członków zarządu wyłącznie powoda z pominięciem A.D. Ponadto, zarzucono naruszenie prawa procesowego, w szczególności art. 477<sup>14</sup> k.p.c. poprzez przyjęcie, że Sąd miał prawo zmienić decyzję ZUS w części, a zmiana ta zdaniem Sądu nie naruszała interesu prawnego powoda. Według skarżącego decyzja o przeniesieniu odpowiedzialności za składki niezawierająca rozstrzygnięcia co do wszystkich członków zarządu, którzy taką odpowiedzialność mogą ponosić dotknięta jest brakiem, który nie może być usunięty w toku postępowania sądowego, wykluczającym poddanie jej merytorycznej ocenie.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono istnieniem „potrzeby wykładni art. 116 § Ordynacji podatkowej budzącego poważne wątpliwości w zakresie przesłanki egzoneracyjnej w postaci wszczęcia postępowania układowego”, a niezależnie od tego wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów, czego przykładem mają być wyroki NSA w Warszawie z 15 kwietnia 2010 r., sygn. akt I FSK 535/09, oraz z 7 kwietnia 2009 r. sygn. akt I FSK 1372/07. Jak uzasadniał skarżący, sądy administracyjne kategorycznie opowiedziały się za ścisłym traktowaniem zwrotów „we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości” lub „wszczęto postępowanie zapobiegające upadłości (postępowanie układowe)”. Dla sądów administracyjnych samo wszczęcie postępowania układowego przez sąd już wyłącza odpowiedzialność członka zarządu.

Skarżący wskazał dodatkowo na istnienie potrzeby „wykładni art. 374<sup>14</sup> k.p.c. budzącego poważne wątpliwości w zakresie kognicji Sądu dokonującego częściowej zmiany decyzji ZUS, w zakresie, w którym taka zmiana ingeruje w interes prawny odwołującego się”, a niezależnie od tego – wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów, czego przykładem jest wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z 11 maja 2011 r., III AUa (...). W uzasadnieniu wniosku wskazał, że zgodnie z bezspornie ustalonym stanem faktycznym, decyzja ZUS o odpowiedzialności członka zarządu obarczona była błędem w postaci nie objęcia

nią drugiego członka zarządu. Ta sytuacja pozwalała odwołującemu się uzyskać orzeczenie sądu, które uchyliłoby decyzję ZUS, co otworzyłoby mu drogę do ochrony jego interesów prawnych. Organ rentowy nie mógłby wydać nowej decyzji, która obejmowałaby dwóch członków zarządu, ponieważ upłynął termin przedawnienia. W takim przypadku odwołujący się zostałby zwolniony z odpowiedzialności za długi spółki z przyczyn formalnych. Niestety Sąd pozbawił odwołującego się tej szansy, zmieniając zaskarżoną decyzję w części, w taki sposób, że ograniczył jego odpowiedzialność do okresu, w którym był jedynym członkiem zarządu. Zdaniem skarżącego, de facto Sąd drugiej instancji orzekł ponad przedmiot sporu wyznaczony odwołaniem, tym samym pozbawił odwołującego się szansy na uwolnienie się od odpowiedzialności za zobowiązania spółki z o.o.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna spełniająca wymagania z art. 398<sup>4</sup> k.p.c., podlega dalszej kontroli w ramach tzw. przesądu. Kontrola ta sprowadza się do badania, czy w sprawie występują okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania (art. 398<sup>9</sup> § 1 i 2 k.p.c.), a mianowicie, czy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, czy istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów; czy skarga jest oczywiście uzasadniona, a nadto, czy w sprawie nie występuje nieważność postępowania. Należy podkreślić, że Sąd Najwyższy w ramach tzw. przesądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie (por. postanowienie SN z 16 maja 2008 r., I UK 16/08, LEX nr 818572).

Skarżący wniosek o przyjęcia skargi uzasadnia potrzebą wykładni art. 116 Ordynacji podatkowej w zakresie przesłanki egzoneracyjnej w postaci wszczęcia postępowania układowego oraz wywołującego rozbieżności w orzecznictwie, a także art. 374<sup>14</sup> k.p.c. (z treści skargi, w tym uzasadnienia wniosku o jej przyjęcie, wynika, że skarżącemu chodziło o art. 477<sup>14</sup> k.p.c.) w zakresie kognicji Sądu

dokonującego częściowej zmiany decyzji ZUS oraz wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych wymaga wykazania przez skarżącego, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie oraz przedstawienia na czym polegają związane z nimi wątpliwości lub też opisanie rozbieżności występujących na tym tle w orzecznictwie (por. postanowienie SN z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14, LEX nr 1678062). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia SN z 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934 oraz z 14 maja 2015 r., III PK 3/15, LEX nr 1747849). Ponadto, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów istnieje wtedy, gdy od wyników tej wykładni zależy rozstrzygnięcie skargi kasacyjnej (postanowienie SN z 10 lipca 2007 r., II UK 42/07, LEX 898438).

Skarżący nie wykazał, że przepisy prawa wskazane we wniosku budzą poważne wątpliwości, które dotychczas nie zostały dostatecznie wyjaśnione w orzecznictwie, a także nie przedstawił na czym polegają rozbieżności występujące w orzecznictwie.

Skarżący wskazał na potrzebę wykładni art. 116 Ordynacji podatkowej. Wykładnia tego przepisu, przy uwzględnieniu przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo o postępowaniu układowemu (Dz.U. Nr 93, poz. 836 ze zm.) oraz Prawo upadłościowe (tj. Dz.U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm.), była wielokrotnie przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. Z nowszych wypowiedzi, na uwagę zasługuje uchwała Sądu Najwyższego z 4 października 2011 r., I UK 113/11 (OSNP 2012/23-24/293), w której wskazano, że według art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej okolicznością uwalniającą członka zarządu od odpowiedzialności jest samo złożenie podania o otwarcie postępowania układowego, nie jest natomiast wymagane jego pozytywne rozpatrzenie przez sąd i otwarcie postępowania układowego (art. 24 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24

października 1934 r. - Prawo o postępowaniu układowym), ponieważ przepis ten jako okoliczność egzoneracyjną traktuje "wszczęcie postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości (postępowania układowego)", co następuje z chwilą złożenia przez dłużnika podania, które nie zostało zwrócone przez sąd z przyczyn formalnych, a nie z chwilą pozytywnego rozpoznania tego podania i otwarcia przez sąd postępowania układowego. Sąd jednak podkreślił, że dla wywołania skutków przewidzianych w art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej podanie to musi być złożone "we właściwym czasie". Wyjaśnił, że wszczęcie postępowania układowego „we właściwym czasie” w rozumieniu art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej oznacza wszczęcie go wówczas, gdy realne jest zaspokojenie przez spółkę w całości należności z ubezpieczenia społecznego wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jako uprzywilejowanego wierzyciela wyłączonego z układu z mocy prawa (§ 4 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. Prawo o postępowaniu upadłościowym). W kolejnym orzeczeniu Sąd Najwyższy kontynuował ten kierunek wykładni, wskazując, że wniosek o otwarcie postępowania układowego nie jest wystarczającą przesłanką uwolnienia od subsydiarnej odpowiedzialności na podstawie art. 116 Ordynacji podatkowej członka zarządu, gdy sytuacja finansowa spółki nie pozwalała już na wykonanie układu (por. wyrok SN z 15 lipca 2014 r., II UK 492/13, LEX nr 1514737 oraz powołane tam orzeczenia). Zdaniem Sądu, należy przyjąć, że w stanie prawnym, w którym wnioski o układ i upadłość składane były oddzielnie, podstawa egzoneracji członka zarządu spółki kapitałowej obejmowała obydwa te wnioski równorzędnie; we właściwym czasie należało zgłosić wniosek o ogłoszenie upadłości lub wszcząć postępowanie jej zapobiegające (postępowanie układowe), wybierając jeden z nich. Wybór układu co do długów cywilnoprawnych zamiast zgłoszenia wniosku o upadłość prowadzącą do zaspokojenia wszystkich dłużników nie może być oceniony jako działanie prowadzące do odwrócenia rychłej niewypłacalności podjęte we właściwym czasie. Sąd zauważył, że zgłoszenie wniosku o otwarcie postępowania układowego może stanowić działanie wbrew interesom wierzycieli, którzy swych długów nie mogą zgłosić w tym postępowaniu, jeżeli nie prowadzi ono do uchylenia grożącej dłużnikowi upadłości, a tylko ją odwleka. Wyjaśnił, że w takim przypadku można przypisać członkowi zarządu winę wyłączającą jego zwolnienie z

odpowiedzialności polegającą na złożeniu wniosku o układ jako spóźnionego lub bezpodstawnego. W konsekwencji Sąd stwierdził, że czynności członka zarządu polegające na otwarciu postępowania układowego oczywiście nie następują we właściwym czasie, jeżeli nie wyłączają powstania stanu niewypłacalności spółki, uzasadniającego złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości, co następuje, gdy spółka nie spłaca nieobjętych układem należności publicznoprawnych powstałych przed jego zawarciem i na bieżąco. Skarżący formułując wniosek o przyjęcie skargi, nie uwzględnił utrwalonej w orzecznictwie Sądu Najwyższego wykładni art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej w zakresie określonych tam przesłanek uwolnienia członków zarządu od odpowiedzialności subsydiarnej za zaległości składkowe spółki. Jednocześnie nie wskazał argumentów prawnych uzasadniających zmianę tej wykładni. Za takie argumenty, w ocenie Sądu Najwyższego, nie można uznać przytoczenia tez wyroków sądów administracyjnych wydanych przed przywołanymi wyżej orzeczeniami Sądu Najwyższego.

Odnosnie twierdzenia o potrzebie wykładni art. 477<sup>14</sup> k.p.c., skarżący nie wyjaśnił poważnych wątpliwości związanych z wykładnią tego przepisu jak i rozbieżności w orzecznictwie, których rozstrzygnięcie, uwzględniając ustalenia faktyczne stanowiące przedmiot zaskarżonego wyroku, miałyby wpływ na wynik tej sprawy. Warto zauważyć, że w tej sprawie ustalano – a ustaleń tych skarżący nie kwestionuje - że zarząd spółki był dwuosobowy do 13 sierpnia 2002 r., po tej dacie jedynym członkiem zarządu był odwołujący się. W tych okolicznościach Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie w ten sposób, że odpowiedzialność odwołującego się za zobowiązania składkowe spółki ograniczył do tych zobowiązań, które powstały w okresie, gdy był on jedynym członkiem zarządu, to jest za okres od 08/2002 do 07/2004, oddalając odwołanie w pozostałym zakresie. Rozstrzygnięcie to utrzymał Sąd Apelacyjny, oddalając apelację. Uwzględniając ustalenia faktyczne oraz treść zaskarżonego rozstrzygnięcia, argumenty, że decyzja ZUS o odpowiedzialności członka zarządu obarczona była błędem w postaci nie objęcia nią drugiego członka zarządu, oraz, że ta sytuacja pozwalała na uzyskanie orzeczenia, które uchyliłoby tę decyzję, co otworzyłoby drogę odwołującemu się do ochrony jego interesów prawnych, są nieuzasadnione. Skoro bezspornym jest, że w okresie od 08/2002 do 07/2008 odwołujący się był jedynym członkiem zarządu, to

niezrozumiałym jest twierdzenie, że za zaległości składkowe powstałe w tym okresie miałyby odpowiadać solidarnie z odwołującym się były członek zarządu, odpowiednio, że w tym zakresie decyzja była błędna. Niezależnie od tego, błędnym jest również założenie odwołującego się, że zaskarżona decyzja była obarczona błędem w postaci nie objęcia nią drugiego członka zarządu. W tej kwestii istniejące dotychczas wątpliwości rozstrzygnął Sąd Najwyższy w uchwale z 16 kwietnia 2014 r., I UZP 2/13, OSNP 2014/10/147. Sąd Najwyższy orzekając w składzie siedmiu sędziów, odpowiadając na przekazane mu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne, stwierdził, że decyzja ZUS ustalająca odpowiedzialność członka zarządu sp. z o.o. za zaległości składkowe spółki nie musi zawierać wskazania, że odpowiedzialność ta jest solidarna z innymi członkami zarządu, co do których zostały wydane odrębne decyzje (art. 116 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz.U. z 2012 r., poz. 749 ze zm.) w związku z art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz.U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.).

Z podanych wyżej powodów w tej sprawie nie występuje potrzeba wykładni przepisów prawa w zakresie i z przyczyn wskazanym przez skarżącego.

Mając na względzie powyższe, na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c., postanowiono jak w sentencji.